

एवंब्रह्मविद्याधिकारिविशेषणीभूतासाधनसंपत्तिःसम्यगुपपादिता तत्रकचित्कचित्संगात्ततोयतोनिवर्ततइत्यादिनासंक्षेपेणब्रह्मविद्यासूचितातांविस्तरेणश्रोतुकामोद्धृतराष्ट्रउवाच अनुक्तमिति तेत्वया ॥१॥
 मृत्युःजन्ममरणप्रवाहात्मकःसंसारः ॥२॥ तेतुभ्यं गुह्यान्गोप्यान्योगकलादीन् प्रकाशान्शमादीन् हृदयसंश्रयान्धर्मान्प्रवक्ष्यति ॥३॥ वर्णाश्रमक्रममुल्लंघ्यब्रह्मविद्यानोपदिशेदित्याख्यायिकामुखेनाह किं
 त्वमित्यादिना ॥ सनातनापरनामासनत्सुजातः ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ विधिदृष्टेनशास्त्रादवगतेनकर्मणामधुपर्कादिना ॥ ९ ॥ १० ॥ विद्याप्राप्तिफलमाह यंश्रुत्वेति ॥ ११ ॥ विषहेरन्बाधेरन् अमर्षः
 असहिष्णुता उद्भवउल्लेखैश्वर्यं क्षयोदयौतयोर्हेतुभूतेपापपुण्येच ॥ १२ ॥ इतिउद्योगप०नैलकंठीयेभारतभा०एकचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४१ ॥ ॥४॥ उद्योगपर्वणिसनत्सुजातीयेभाष्यकारादिभि
 अथसनत्सुजातपर्व धृतराष्ट्रउवाच अनुक्तंयदितेकिंचिद्वाचाविदुरविद्यते ॥ तन्मेशुश्रूषतोब्रूहिविचित्राणिहिभाषसे ॥ १ ॥ विदुरउवाच धृतराष्ट्र
 कुमारोवैयःपुराणःसनातनः ॥ सनत्सुजातःप्रोवाचमृत्युर्नास्तीतिभारत ॥ २ ॥ सतेगुह्यान्प्रकाशांश्चसर्वान्हृदयसंश्रयान् ॥ प्रवक्ष्यतिमहाराजसर्वबुद्धिमतां
 वरः ॥ ३ ॥ धृतराष्ट्रउवाच किंत्वंनवेदतद्ब्रूयोयन्मेब्रूयात्सनातनः ॥ त्वमेवविदुरब्रूहिप्रज्ञाशेषोस्तिचेत्तव ॥ ४ ॥ विदुरउवाच शूद्रयोनावहंजातो
 नातो न्यद्वक्तुमुत्सहे ॥ कुमारस्यतुयाबुद्धिर्वेदतांशाश्वतीमहं ॥ ५ ॥ ब्राह्मींहियोनिमापन्नःसुगुह्यमपियोवदेत् ॥ नतेनगर्ह्योदेवानांतस्मादेतद्ववीमिते ॥ ६ ॥
 धृतराष्ट्रउवाच ब्रवीहिविदुरत्वंमेपुराणंतंसनातनं ॥ कथमेतेनदेहेनस्यादिहैवसमागमः ॥ ७ ॥ वैशंपायनउवाच चितयामासविदुरस्तमृषिंशंसित
 व्रतं ॥ सचतच्चितितंज्ञात्वादश्यामासभारत ॥ ८ ॥ सचैनंप्रतिजग्राहविधिदृष्टेनकर्मणा ॥ सुखोपविष्टंविश्रान्तमथैनंविदुरोब्रवीत् ॥ ९ ॥ भगवन्संशयःकश्चि
 द्धृतराष्ट्रस्यमानसः ॥ योनशक्योमयावक्तुंत्वमस्मैवक्तुमर्हसि ॥ १० ॥ यंश्रुत्वाऽयंमनुष्येन्द्रःसर्वदुःखातिगोभवेत् ॥ लाभालाभौप्रियद्वेष्यौयथैनंनजरांतकौ ॥
 ॥ ११ ॥ विषहेरन्भयामर्षौक्षुत्पिपासेमदोद्भवौ ॥ अरतिश्चैवतंद्रीचकामक्रोधौक्षयोदयौ ॥ १२ ॥ इतिश्रीमहाभारतेउद्योगपर्वणिसनत्सुजातीयपर्वणिविदुर
 कृतसनत्सुजातप्रार्थनेएकचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४१ ॥ ॥४॥ वैशंपायनउवाच ततोराजाधृतराष्ट्रोमनीषीसंपूज्यवाक्यंविदुरेरितंतत् ॥ सनत्सुजातं
 रहितेमहात्मापप्रच्छबुद्धिपरमांबुभूषन् ॥ १ ॥ व्याख्यातान्संप्रतितनपुस्तकेषुचस्थितान्पाठान्श्लोकांश्चगुणोपसंहारन्यायेनैकीकृत्यव्याख्यायते ततोराजेति मनीषीशास्त्रसंस्कृतमनी
 षावान् रहितेएकांते परमांबुद्धिपरविद्यांअथपराययातदक्षरमधिगम्यतइतिश्रुतिप्रसिद्धां पप्रच्छ एतेनविषयोदर्शितः प्रयोजनंदर्शयति महात्माबुभूषन्निति परंब्रह्मभवितुमिच्छन् ब्रह्मवेदब्रह्मैवभवतीतिब्रह्मज्ञान
 स्यब्रह्मभावफलकत्वश्रवणात् विदुरेरितंवाक्यं सनत्सुजातःप्रोवाचमृत्युर्नास्तीतिभारतेतिमृत्युशब्दितस्यबंधस्याभावंश्रुत्वाप्रतिपूज्यासंगत्वात्कपटवतोपिममपापात्भयंनास्तीतिसंतोषंप्राप्य तेनज्ञानस्यसर्वक
 र्मोन्मूलनहेतुत्वंदर्शितं यथोक्तं इत्वापिसइमांल्लोकान्हंतिननिबध्यतइति ॥ १ ॥